

Slovensko gledališče. Kakor že v poslednjem poročilu, tako nam tudi danes ni omenjati posebnih novostij. Igrale so se ponajveč starejše stvari: že precej premleti »Vzbujeni lev«, »Cvrček«, »All right«, »Revček Andrejček« in »Materin blagoslov«. Nova je bila veseloigra v jednom dejanji »Medved snubač«, katero je ruski spisal Viktor Krylov. Soděč po naslovu, pričakovali bi zanimljive vsebine, vendar ni igra nič posebnega. Predstavljala se je gladko, o g. *Danilu* pa moramo reči, da nikakor ni za take naloge. Sploh je to velik križ, da mora biti igralec danes resen ljubimec, jutri pa komik in ne vemo kaj še; takisto se prisodi igralci danes naloga dostojanstvene dame, prihodnjič pa mora igrati — najivno ljubimko! V novem gledališči bode treba vsekakor resno skrbeti, da se odpravi veliki to nedostatek. — Zajčeva opereta »Mornarji na krov«, ki se je igrala prvič dné 7. svečana, odlikuje se po lepih glasbenih točkah, žal, da je zložena na takó brezzmyseln libretto, kakeršen je Harishev nestvor. Uprizorjena je bila skrbno, kolikor je sploh mogoče na tesnem čitalniškem odru. Prav dobro sta izvajali svojo nalogo gospodičina *Daneševa* in gospá *Gerbičeva*, g. *Bušar* pa je igral časih pretirano, mimo tega je partija starega Piffarda pisana za bariton in zató njemu prenizka. Dobro se je držal zbor mornarjev, menj se je posrečil nastop sosed, ker so ga močno pokvarili óni nesrečni nosovi, katere so morale natekniti pevke ne vemo zakaj.

† **Dr. Fr. Gross.** V Idriji je umrl dné 8. svečana dr. Fr. Gross, voditelj on-dotnega okrajnega sodišča, odličen veščák v glasbi, kakeršnih nimamo mnogo. Grossu gré zahvala, da se je ustanovil v Ljubljani pevski zbor »Glasbene Matice«, katerega je vodil od začetka do lanskega leta, ko je bil iz Ljubljane pozvan v Idrijo. Bil je blagega, oskromnega značaja; rekli bi celó, da je bil preoskromen, saj mu niti ni bilo prav, da smo v lanskem poročilu o koncertu »Glasbene Matice« po pravici poudarjali njega velike zasluge. Ker ni rad pisal, zató ni razven njegove skladbe »Perice« znana nobena druga. — Blag mu spomin!

Šolstvo in kulturni zavodi na Hrvaškem. Deželna vlada hrvaška je izdala obširno poročilo o hrvaškem šolstvu koncem leta 1889/90. Vseh šol skupaj je bilo 1259, in sicer oběih ljudskih 1197, verskih javnih 39, zasebnih 23. Izmed vseh šol je bilo 78 deških, 87 deklških in 1094 mešanih. Po učnem jeziku jih je bilo 1189 hrvaških, 51 nemških, 15 madjarskih, 2 rusinski in 2 slovaški. Troški za obče šole in učitelje so znašali 1.456.833 gld. 64 kr.; na jednega prebivalca bi torej pripadal letni donesek 67 kr. Učiteljev in učiteljic je poučevalo 1924, šolskih otrok, ki bi morali hoditi v šolo, bilo je 252.807, vendar pa jih 87.554 ni hodilo v nobeno šolo. — Višjih ljudskih šol je bilo 19 s 140 učitelji in 1639 otroki; rokodelskih 29 s 3153 učenci, zabavišč 20 z 807 otroki, varovalnic 12 s 395 otroki. Šolskih knjig se je v deželni zalogi od leta 1886.—1890. tiskalo 788.000 izvodov; zánje se je iztržilo 162.553 gld. 44 kr. — Učiteljišča so na Hrvaškem 4 z 41 učitelji in 360 pripravniki in pripravnicami. Dalje sta 2 trgovski šoli (v Zagrebu in Zemunu in 2 zborni trgovski šoli (v Zagrebu in Varaždinu). Strokovnih šol je 20, šol za ženska ročna dela 8, glasbenih šol 6. — Srednjih šol je 16, in sicer 8 velikih gimnazij, 4 realne gimnazije in 4 realke z 281 učitelji in 4041 učenci. Za srednje šole se je potrošilo 338.299 gld 55 kr. V poslednjih petih letih se je izdalo za srednje šole 47 knjig v 145.300 izvodih. — Za izobraževanje katoliške duhovščine je bogoslovna fakulteta na vseučilišči zagrebskem, mimo tega sta škofijska zavoda v Djakovem in Senji; za grškoiztočno duhovščino je ustanovljen bogoslovni zavod v Karlovcih. Bogoslovcev je bilo 1890. leta 308. — Vseučiliška knjižnica je štela 1890. leta 80.447 zvezkov. Na vseučilišči je bilo 47 učiteljev in 363 slušatelji. Vseučiliški zaklad je imel koncem leta 1890. glavnico 565.702 gld. 52 kr., in zaklad za osno-

vanje medicinske fakultete glavnic 129.974 gld. Za vzdrževanje vseučilišča se je izdalo 104.455 gld. — Humanitarnih zavodov je 10, kulturnih 5, in sicer národní muzej (troški zanj so znašali letnih 15.989 gld.), pedagoško-književni zbor, društvo sv. Jeronima, Matica Hrvaška in jugoslovanska akademija. Pedagoško-književni zbor je izdal od leta 1886. vsega skupaj 52 knjig v 131.000 izvodih, društvo sv. Jeronima 283.600 izvodov raznih knjig. Matica Hrvaška je izdala v poslednjih petih letih 41 knjig v 301.000 izvodih, jugoslovanska akademija pa 22 zvezkov „Rada“, 6 knjig „Starin“, 5 zvezkov „Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium“, 1 zvezek „Monumenta historico-juridica“ in še več posebnih del. Knjižnica akademije šteje danes preko 25.000 knjig, 1800 rokopisov in do 25.000 različnih listin.

Skupno število vseh Slovencev. Pri zadnjem številjenji so našli po slovenskih deželah 1.176.535 Slovencev, in sicer 466.257 na Kranjskem, 400.367 na Štajerskem, 135.036 na Goriškem, 101.030 na Koroškem, 44.390 v Istri in 26.639 v Trstu z okolico. Ostalih 2816 pa je raztresenih po raznih deželah. Poleg tega izkazuje uradna statistika 70.658 Slovencev na Ogerskem in 20.987 na Hrvaškem. Takó bi bilo vseh Slovencev v naši državi 1.268.180, ali če prištejemo še kakih 2000 v Bosni in Hercegovini živečih Slovencev, v okroglem številu 1.270.000. Prištejemo li tudi 33.000 beneških Slovencev, to vidimo, da je vseh Slovencev (brez ameriških) nad 1.300.000. —

Te številke pa se ne ujemajo z resnično vsoto Slovencev. Razven morda na Kranjskem, Slovenci na Hrvaškem in v Istri nikjer niso šteti natanko. Največ so jih zamolčali v Trstu in okolici, kjer jih je izvestno 50.000 (20.000 v mestu, 30.000 pa v predmestjih in okolici). Na Koroškem in Štajerskem so jih zatajili v vsaki deželi po 20.000, a na Goriškem 15.000. Nasproti so pa menda na Ogerskem tudi kajkovske Hrvate šteli za Slovence in našli óno nenavadno visoko število. V resnici menda ne bode nad 50.000 Slovencev na Ogerskem. Če te številke zravnamo, privzeti moramo številu 1.300.000 še kakih 60.000, in tedaj se nam pokaže, da živi sedaj v Evropi okolo 1.360.000 Slovencev, torej ravno toliko, kolikor šteje prebivalcev ves Véliki Dunaj.

Da se v Istri niso Slovenci od leta 1880. pomnožili skoro nič, to prihaja odtod, ker se tam ne dá lahko določiti, kdo je Slovenec, kdo Hrvat. Leta 1880. so našli n. pr. v bužetski občini 3626 Slovencev, a lani le 1801. Prej so zapisali mnogo Slovencev tudi v vaséh Vrh, Sovinjak, Draguč in v mestu Buzetu, ker so tam Kajkavci. Ali koncem leta 1890. so vzprejeli za Slovence le prebivalce vasij Movraža, Sočerga in po nekoliko óne v Črnici. S. R.

»Istorija srpskoga naroda«. Kralj. srpska državna stamparija v Belem Gradu je začela izdajati lani srbsko zgodovino za srednje šole v Srbiji. Spisujeta jo *Lj. Kovačević* in *Lj. Jovanović*. Prvi del (64 strani) obseza najstarejšo dōbo do Stevana Nemanje (leta 1168.), drugi del (100 strani) pa do smrti Stevana Tvrdka (leta 1391.). Oba dela se nam podajata kot prva knjiga, (stojita 1 dinar in 80 par), in pridejane so jima štiri lično izdelane zgodovinske karte, ki pojasnjujejo obseg in razdelitev srbske zemlje v raznih dōbah. Pripovedovanje v tej knjigi je zelo zanimljivo, jezik lep in jedernat. Priporočamo torej knjigo prav živo izobraženim Slovincem, ki bi se radi poučili o starejši zgodovini srbski, ne da bi zajemali svojega znanja iz kalnih tujih virov.

Bronislava Wolska, koncertna pevka z Dunaja, in čelist *Leon Juffé* sta priredila dné 25. svečana v dvorani ljubljanske čitalnice koncert, ki je zanimljiv v mnogem oziru. Vzporod se je odlikoval po raznovrstnosti slovanskih pesmij, katere je pevka umetnica pela večinoma v svojem máterinem poljskem jeziku; poleg teh smo čuli pesmi v češčini, ruščini, in dve v slovenščini. Našemu občinstvu sta pač najboljše ugajali slovanski pesmi Gerbičevi: »Skupaj sva pri oknu stala« in »Želel bi, da bil bi ptica«, ker